

sprawy **międzynarodowe**

STYCZEŃ–MARZEC 2012

PREZYDENCJA POLSKI

Zbigniew Czachór

Nowe ramy instytucjonalne UE

Leszek Jesień

Priorytety prezydencji Polski

Artur Nowak-Far

Unia gospodarcza i walutowa

Barbara Haładyj, Michał Nodzykowski,

Piotr Rakowski

**Przestrzeń wolności, bezpieczeństwa
i sprawiedliwości**

**Komentarze do berlińskiego
przemówienia ministra Sikorskiego**

Jan Barcz, Jerzy Kranz, Paweł Świeboda

POLSKI INSTYTUT SPRAW MIĘDZYNARODOWYCH

Kwartalnik

1 (LXV) 2012

Warszawa

sprawy międzynarodowe

POLSKI INSTYTUT SPRAW MIĘDZYNARODOWYCH

Kwartalnik

Warszawa

1 (LXV) 2012

AUTORZY

- dr hab. Zbigniew Czachór – profesor Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, kierownik Pracowni Badań nad Integracją Europejską UAM; stały doradca Komisji do spraw Unii Europejskiej Sejmu RP
- dr Leszek Jesień – wykładowca w Collegium Civitas
- dr hab. Artur Nowak-Far – profesor Szkoły Głównej Handlowej, kierownik Katedry Prawa Europejskiego
- Barbara Haładaj – I sekretarz w Referacie do spraw Przestrzeni Wolności, Bezpieczeństwa i Sprawiedliwości, Departament Polityki Europejskiej, Ministerstwo Spraw Zagranicznych
- Michał Nodzykowski – III sekretarz w Referacie ds. Przestrzeni Wolności, Bezpieczeństwa i Sprawiedliwości, Departament Polityki Europejskiej, Ministerstwo Spraw Zagranicznych; doktorant w Centrum Prawa Migracyjnego na Uniwersytecie Radboud w Nijmegen
- dr Piotr Rakowski – kierownik Referatu do spraw Przestrzeni Wolności, Bezpieczeństwa i Sprawiedliwości, Departament Polityki Europejskiej, Ministerstwo Spraw Zagranicznych; adiunkt na Wydziale Politologii i Studiów Międzynarodowych Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu.
- dr hab. Arno Tausch – *visiting professor* na Uniwersytecie Corvinus w Budapeszcie; pracownik naukowy na Uniwersytecie w Innsbrucku
- prof. dr hab. Jan Barcz – kierownik Katedry Prawa Międzynarodowego i Prawa UE w Kolegium Prawa Akademii Leona Koźmińskiego w Warszawie
- dr hab. Jerzy Kranz – profesor Akademii Leona Koźmińskiego w Warszawie
- dr Paweł Świeboda – prezes Centrum Strategii Europejskiej DemosEUROPA

PROJEKT OKŁADKI: Alicja Rotfeld

REDAKCJA TECHNICZNA: Dorota Dołęgowska

Opinie i stanowiska zawarte w materiałach publikowanych w „Sprawach Międzynarodowych” odzwierciedlają wyłącznie poglądy ich autorów.

„Sprawy Międzynarodowe” są regularnie prezentowane w katalogu International Current Awareness Services, w Ulrich's International Periodical Directory oraz w Documentation Politique Internationale, International Political Science Abstracts. Wybrane materiały są wyszczególniane w International Bibliography of the Social Sciences.

Artykuły publikowane w „Sprawach Międzynarodowych” są recenzowane.

Adres redakcji: 00-950 Warszawa, ul. Warecka 1a, tel. (48 22) 556 80 00, faks (48 22) 556 80 99

e-mail: sprawy@pism.pl; www.pism.pl

Nakład 1000 egz. Ark. wyd. 8,5. Ark. druk. 10,0

Oddano do druku w maju 2012 r.

Druk: Centrum Poligrafii Sp. z o.o., ul. Łopuszańska 53, 02-232 Warszawa

SPIS TREŚCI

PREZYDENCJA POLSKI W RADZIE UNII EUROPEJSKIEJ

Prezydencja Polski w szczególnym okresie (<i>Jan Barcz</i>)	5
Zbigniew Czachór	
Nowe ramy instytucjonalne Unii Europejskiej	7
Leszek Jesień	
Priorytety prezydencji Polski	29
Artur Nowak-Far	
Funkcjonowanie unii gospodarczej i walutowej	40
Barbara Haładyj, Michał Nodzykowski, Piotr Rakowski	
Przestrzeń wolności, bezpieczeństwa i sprawiedliwości	61
Arno Tausch	
Globalizacja a przyszłość rozwoju i demokracji w Europie.	
Wnioski z nowej analizy ilościowej	79

DOKUMENTY I KOMENTARZE

Polska a przyszłość Unii Europejskiej.	
Przemówienie ministra spraw zagranicznych Radosława Sikorskiego, Berlin, 28 listopada 2011 r.	93
Jan Barcz	
Wiarygodnie i aktywnie w Unii Europejskiej	105
Jerzy Kranz	
Kilka uwag o federalizmie i suwerenności w kontekście Unii Europejskiej	109

Paweł Świeboda	
Polska wizyjna	116

RECENZJE • OMÓWIENIA

Jan Barcz, Traktat z Lizbony. Wybrane aspekty prawne działań implementacyjnych (<i>Agnieszka Grzelak</i>)	120
Witold M. Góralski (red.), Przełom i wyzwanie. XX lat polsko-niemieckiego traktatu o dobrym sąsiedztwie i przyjaznej współpracy 1991–2011 (<i>Ryszarda Formuszewicz</i>)	125
Joanna Nowakowska-Małusecka, Sytuacja dziecka w konflikcie zbrojnym. Studium prawnomiędzynarodowe (<i>Jerzy Menkes</i>)	128
Omówienia	132
KRONIKA WYDARZEŃ MIĘDZYNARODOWYCH (<i>Aleksandra Zieleniec</i>)	141

Prezydencja Polski w szczególnym okresie Unii Europejskiej

Okres sprawowania przez Polskę prezydencji w Radzie UE był związany z podejmowaniem najistotniejszych decyzji, mających zażegnać kryzys finansowy w niektórych państwach członkowskich strefy euro oraz zagwarantować stabilność finansów publicznych w tych państwach w przyszłości, a tym samym przyczynić się do wzrostu gospodarczego i podniesienia konkurencyjności Unii Europejskiej w skali globalnej.

Prezydencja Polski miała specyficzny charakter, z jednej bowiem strony przypadła na ważny moment dopełniania reformy ustrojowej wprowadzonej na mocy Traktatu z Lizbony – miała więc niebagatelne znaczenie dla nowego „ułożenia” międzyinstytucjonalnej równowagi w Unii Europejskiej. Z drugiej strony fakt, że Polska nie należy do strefy euro, miał istotne konsekwencje. Ukazał to, co od lat sygnalizowali eksperci, iż proces decyzyjny w Unii Europejskiej w coraz większym stopniu koncentruje się w eurogrupie. Jednocześnie unaoczniał granice, jakie napotyka państwo nienależące do tej grupy. W powszechnej opinii Polska zdała egzamin w toku sprawowania prezydencji – sprawnie zarządzała sprawami bieżącymi w Unii i dobrze reagowała na różnego rodzaju mniejsze przesilenia. Ale, jako państwo będące poza strefą euro, w bardzo ograniczonym stopniu była w stanie wpływać na główny nurt decyzyjny, odnoszący się do kreowania mechanizmów zażegnujących kryzys i nakierowanych na zagwarantowanie stabilności finansowej w państwach Unii w przyszłości.

Niniejszy numer „Spraw Międzynarodowych” miał być w założeniu poświęcony przebiegowi i ocenie sprawowania przez Polskę prezydencji w Radzie UE w drugiej połowie 2011 r. W istocie jednak zamieszczone w nim artykuły dotyczą problemów znacznie szerszych, związanych z przezwyciężeniem kryzysu finansowego w strefie euro, a w gruncie rzeczy z dalszym losem Unii Europejskiej.

Klamrą spinającą teksty jest znane przemówienie ministra spraw zagranicznych Radosława Sikorskiego, wygłoszone 28 listopada 2011 r. w Berlinie, a więc pod koniec prezydencji Polski. Nie uprzedzając wniosków zawartych w komentarzach do tego przemówienia drukowanych w numerze, należy wskazać, iż przemówienie to zasługuje na szczególną uwagę z kilku powodów. Po pierwsze, stało się ono ważnym elementem polityki nakierowanej na utrzymanie spójności w Unii między strefą euro a państwami pozostającymi poza tą strefą, dodać należy – polityki prowadzonej z powodzeniem. Przy istotnym współudziale

Polski udało się bowiem zagwarantować stosunkowo mocne powiązania między Traktatem o unii fiskalnej a Unią Europejską. Po wtóre, przemówienie to stało się również wyrazem zaufania do wagi strefy euro i wspólnego pieniądza w Unii oraz wytyczenia „polskiej drogi do euro”. Taki sygnał był niezmiernie istotny zarówno dla państw ponoszących główną odpowiedzialność za sanację strefy euro, jak i dla politycznej wiarygodności Polski. Po trzecie, kreśląc wizję rozwoju ustrojowego Unii, minister Sikorski jednoznacznie opowiedział się za umocnieniem metody wspólnotowej (w tym dowartościowaniem Parlamentu Europejskiego i Komisji Europejskiej) jako najskuteczniejszej drogi rozwoju Unii. Zarazem jest to droga gwarantująca zachowanie spójności Unii, metoda wspólnotowa jest bowiem najlepszym strażnikiem zasady solidarności. W końcu, minister Sikorski odniósł się do redefinicji stosunków polsko-niemieckich, a w istocie roli Niemiec w Unii Europejskiej. Zauważyć jednak należy, że owa redefinicja – uznanie (niezbędności) przywództwa i odpowiedzialności Niemiec w Unii – odnosi się do relacji międzypaństwowych ujętych w ramy integracji europejskiej (Unii Europejskiej) z umacnianą zasadą solidarności. Wyglądałaby ona zapewne inaczej w warunkach renacjonalizacji Unii.

W zamieszczonych artykułach autorzy koncentrują się na najważniejszych wyzwaniach, z jakimi prezydencja Polski była konfrontowana. Ukazują więc rolę prezydencji w nowej międzyinstytucjonalnej równowadze (Zbigniew Cza-chór), z uwzględnieniem rozwoju praktyki. Jest to o tyle ważne, gdyż Traktat z Lizbony ustanowił nowe ramy instytucjonalne, pozostawiając znaczące pola do wypełnienia przez praktykę. Na okres prezydencji polskiej przypadło finalizowanie szeregu istotnych decyzji w tej dziedzinie. Z kolei Leszek Jesień kreśli dylematy, jakie rozstrzygnąć musi państwo członkowskie, planując prezydencję: określenie priorytetów jest przy tym niezmiernie istotne, ale jednocześnie należy zachować odpowiednio dużą swobodę reagowania w przypadkach nadzwyczajnych i kryzysowych. Okres sprawowania przez Polskę prezydencji jest tego najlepszym przykładem. Jak już wspomniano, w powszechnej ocenie Polska sprawnie zarządzała sprawami Unii. Barbara Haładaj, Michał Nodzykowski i Piotr Rakowski ukazują skalę wyzwań politycznych i organizacyjnych stojących przed prezydencją w poszczególnych dziedzinach regulacyjnych Unii na przykładzie istotnej i stosunkowo nowej sfery – przestrzeni wolności, bezpieczeństwa i sprawiedliwości. Cykl artykułów zamyka Artur Nowak-Far odnoszący się do fundamentalnego problemu – zachowania spójności Unii Europejskiej, konfrontowanej z kryzysem finansowym.

Jan Barcz